

Orzeczenie z dnia 18 grudnia 2014 r. w sprawie C-470/13 *Generali-Providencia*

WYROK TRYBUNAŁU (dziesiąta izba)

z dnia 18 grudnia 2014 r.(*)

Odesłanie prejudycjalne – Zamówienia publiczne – Zamówienia nieosiągające progu przewidzianego przez dyrektywę 2004/18/WE – Artykuły 49 TFUE i 56 TFUE – Stosowanie – Określony interes transgraniczny – Powody wykluczenia podmiotu gospodarczego, który dopuścił się naruszenia krajowych przepisów z zakresu konkurencji stwierdzonego ostatecznym wyrokiem wydanym przed upływem pięciu lat – Dopuszczalność – Proporcjonalność

W sprawie C-470/13

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Fővárosi közigazgatási és munkaügyi bíróság (Węgry) postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 2 września 2013 r., w postępowaniu:

Generali-Providencia Biztosító Zrt

przeciwko

Közbeszerzési Hatóság Közbeszerzési Döntőbizottság,

TRYBUNAŁ (dziesiąta izba),

w składzie: C. Vajda (sprawozdawca), prezes izby, E. Juhász i D. Šváby, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 25 września 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Generali-Providencia Biztosító Zrt przez G. Fejesa oraz P. Tasi, ügyvédek,
- w imieniu Közbeszerzési Hatóság Közbeszerzési Döntőbizottság przez P. Csanádię, ügyvéd,
- w imieniu rządu węgierskiego przez M.Z. Fehéra oraz K. Szíjjártó, działających w charakterze pełnomocników,

- w imieniu rządu hiszpańskiego przez M.J. Garcíę-Valdecasas Dorrego, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez A. Tokára oraz A. Siposa, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 18 TFUE, 34 TFUE, 49 TFUE i 56 TFUE, a także art. 45 ust. 2 akapit pierwszy lit. c) i d) dyrektywy 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi (Dz.U. L 134, s. 114 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 6, t. 7, s. 132), zmienionej rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1177/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. (Dz.U. L 314, s. 64) (zwanej dalej „dyrektywą 2004/18”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Generali-Providencia Biztosító Zrt (zwaną dalej „Generali”), a Közbiztosítási Hatóság Közbiztosítási Döntőbizottság (izbą odwoławczą urzędu zamówień publicznych), w przedmiocie oddalenia odwołania tej spółki wniesionego do tej izby od decyzji o wykluczeniu z postępowania przetargowego na tej podstawie, iż wcześniej spółka ta dopuściła się naruszenia krajowych przepisów z zakresu konkurencji.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw 2 dyrektywy 2004/18 stanowi:

„Udzielanie zamówień, na które w państwach członkowskich zawarte zostały umowy w imieniu państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych podmiotów prawa publicznego, podlega poszanowaniu zasad Traktatu, a w szczególności zasady swobody przepływu towarów, swobody przedsiębiorczości oraz swobody świadczenia usług, a także zasad, które się z nich wywodzą, takich jak: zasada równego traktowania, zasada niedyskryminacji, zasada wzajemnej uznawalności, zasada proporcjonalności oraz zasada przejrzystości [...]”.
- 4 Artykuł 7 lit. b) tej dyrektywy przewiduje w szczególności dla zamówień publicznych na dostawy i usługi, udzielanych przez instytucje zamawiające inne niż wymienione w załączniku IV do rzeczonyj dyrektywy kwotę progową dla jej zastosowania w wysokości 193 000 EUR.
- 5 Artykuł 45 tej dyrektywy, zatytułowany „Podmiotowa sytuacja kandydata lub oferenta”, stanowi w ust. 2:

„Z udziału w zamówieniu można wykluczyć każdego wykonawcę, który:

[...]

- c) został skazany prawomocnym wyrokiem, zgodnie z krajowymi przepisami, za przestępstwo związane z jego działalnością zawodową;
- d) jest winny poważnego wykroczenia zawodowego, udowodnionego dowolnymi środkami przez instytucje zamawiające;

[...]

Zgodnie z przepisami prawa krajowego oraz uwzględniając przepisy prawa wspólnotowego, państwa członkowskie określają warunki wykonania przepisów niniejszego ustępu”.

- 6 Motyw 101 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylającej dyrektywę 2004/18/WE (Dz.U. L 94, s. 65) ma następującą treść:

„Ponadto instytucje zamawiające powinny mieć możliwość wykluczania wykonawców, którzy okazali się nierzetelni, na przykład z powodu naruszeń obowiązków środowiskowych lub społecznych, w tym przepisów dotyczących dostępności dla osób niepełnosprawnych, lub innych form poważnych wykroczeń zawodowych, takich jak naruszenie reguł konkurencji lub praw własności intelektualnej. Należy sprecyzować, że poważne wykroczenie zawodowe może poddać w wątpliwość uczciwość wykonawcy, a tym samym sprawić, że nie będzie on odpowiedni, by uzyskać zamówienie publiczne, niezależnie od tego, czy dany wykonawca posiadałby poza tym techniczną i ekonomiczną zdolność do realizacji zamówienia.

[...]”.

- 7 Zgodnie z art. 57 ust. 4 dyrektywy 2014/24:

„Instytucje zamawiające mogą wykluczyć lub zostać zobowiązane przez państwa członkowskie do wykluczenia z udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia każdego wykonawcy znajdującego się w którejkolwiek z poniższych sytuacji:

[...]

- d) jeżeli instytucja zamawiająca może stwierdzić, na podstawie wiarygodnych przesłanek, że wykonawca zawarł z innymi wykonawcami porozumienia mające na celu zakłócenie konkurencji;

[...]”.

Prawo węgierskie

- 8 Artykuł 61 ust. 1 közbeszerezésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (ustawy CXXIX z 2003 r. o zamówieniach publicznych, *Magyar Közlöny*, 2003/157, zwanej dalej „Kbt”), ma następującą treść:

„Instytucja zamawiająca może postanowić w ogłoszeniu o zamówieniu, że nie może brać udziału w postępowaniu w charakterze kandydata, podwykonawcy lub podmiotu udostępniającego środki, o ile zamierza on ubiegać się o przyznanie mu ponad 10% wartości zamówienia, w tym jako podwykonawcy, lit. d) i e), podmiot, który:

- a) popełnił wykroczenie związane z jego działalnością gospodarczą lub zawodową, stwierdzone prawomocnym wyrokiem sądowym wydanym przed upływem pięciu lat.

[...].

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 9 Decyzją z dnia 21 grudnia 2006 r. Gazdasági Versenyhivatal (urząd ochrony konkurencji) stwierdził, że niektóre porozumienia wertykalne zawarte pomiędzy Generali i koncesjonariuszami pojazdów samochodowych były sprzeczne z krajowymi przepisami o konkurencji, i nałożył grzywnę na tę spółkę. Rozpoznający odwołanie Fővárosi ítéltábla (sąd apelacyjny w Budapeszcie) utrzymał tę decyzję w mocy wyrokiem zaklasyfikowanym jako „jogerős” („mającym powagę rzeczy osądzonej”). Przeciwko tej decyzji wniesiono skargę kasacyjną do Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (sądu najwyższego), który skierował do Trybunału pytanie prejudycjalne zakończone wyrokiem Allianz Hungária Biztosító i in. (C-32/11, EU:C:2013:160).
- 10 W dniu 5 grudnia 2011 r. Nemzeti Adó- és Vámhivatal (krajowy organ ds. podatków i celi) opublikował ogłoszenie o przetargu dotyczącym zamówienia na świadczenie usług ubezpieczeniowych. W ogłoszeniu tym organ zamawiający wskazał wśród powodów wykluczenia z postępowania przetargowego związanych z podmiotową sytuacją ubiegającego się, powody przewidziane w art. 61 ust. 1 lit. a)–c) oraz w art. 62 ust. 1 Kbt.
- 11 W odpowiedzi na to ogłoszenie Generali złożyło ofertę w wyznaczonym terminie.
- 12 Organ zamawiający poinformował Generali o decyzji o wykluczeniu go z postępowania przetargowego dotyczącego odnośnego zamówienia z tego powodu, iż był on objęty podstawą wykluczenia przewidzianą w art. 61 ust. 1 lit a) Kbt, z powodu naruszenia przez niego krajowych przepisów z zakresu konkurencji, co zostało potwierdzone orzeczeniem sądu mającym powagę rzeczy osądzonej.
- 13 Po oddaleniu odwołania od decyzji organu zamawiającego Generali wniosło skargę do Fővárosi Törvényszék (sądu w Budapeszcie), którego sprawy administracyjne zostały następnie przejęte przez Fővárosi közigazgatási és munkaügyi bíróság (sąd ds. administracyjnych i pracy w Budapeszcie).
- 14 Sąd odsyłający zastanawia się nad zgodnością z prawem Unii podstawy wykluczenia Generali z rzeczoności postępowania przetargowego. Twierdzi, że art. 45 ust. 2 akapit pierwszy lit. c) i d) dyrektywy 2004/18 pozwala na wykluczenie podmiotu gospodarczego z uczestnictwa w przetargu z powodów opartych na obiektywnych okolicznościach związanych z jego działalnością zawodową. Uważając, że art. 45 ust. 2 akapit pierwszy lit. c) nie ma zastosowania w okolicznościach faktycznych skierowanego do niego sporu, ponieważ naruszenie popełnione przez Generali nie zostało zaklasyfikowane jako „przestępstwo” przez prawo krajowe, sąd odsyłający zastanawia się nad tym, czy art. 45 ust. 2 akapit pierwszy lit. d) rzeczoności dyrektywy mogłyby mieć zastosowanie w tych samych okolicznościach.
- 15 Sąd odsyłający uważa, że w świetle wykładni pojęcia „wykroczenia zawodowego” znajdującego się w wyroku wyrok Forposta (dawniej Praxis) i ABC Direct Contact (C-465/11, EU:C:2012:801), praktyki, które powinien stosować podmiot gospodarczy, lub od których powinien się on powstrzymać w celu przestrzegania wymogów

lojalności, w interesach dotyczą jego wiarygodności zawodowej. W związku z tym praktyka naruszająca zakaz porozumień ograniczających konkurencję, której rzeczywistość została potwierdzona orzeczeniem sądu mającym powagę rzeczy osądzonej, jest objęta tym pojęciem. Powaga naruszenia powinna być oceniana na podstawie zachowania danego podmiotu gospodarczego.

- 16 Jeżeli z kolei należałoby uznać, że takie naruszenie nie ma wpływu na wiarygodność zawodową podmiotu gospodarczego lub że nie oznacza ono naruszenia zasad deontologicznych zawodu, do którego należy ten podmiot, sąd odsyłający jest zdania, że podmiot ten nie może zostać wykluczony z uczestnictwa w przetargu z powodu naruszenia krajowych przepisów z zakresu konkurencji na podstawie art. 45 ust. 2 dyrektywy 2004/18, który wylicza w sposób wyczerpujący powody, które mogą uzasadnić wykluczenie takiego podmiotu ze względów dotyczących jego cech zawodowych.
- 17 Sąd odsyłający uważa, że taka wykładnia zobowiązuje do niestosowania art. 61 ust. 1 lit. a) Kbt również z uwagi na to, że z motywu 2 dyrektywy 2004/18 wynika, że przepisy krajowe w dziedzinie udzielania zamówień publicznych powinny być zgodne z podstawowymi zasadami prawa Unii. W tym zakresie podnosi, że wykładnia art. 61 ust. 1 lit. a) Kbt przyjęta przez Közbeszerezési Hatóság Közbeszerezési Döntőbizottság może stanowić przeszkodę w wykonywaniu podstawowych swobód zagwarantowanych przez prawo Unii w zakresie, w jakim przepis ten nie określa ani cech charakterystycznych, ani powagi naruszenia, jakiego musi dopuścić się podmiot gospodarczy w jego działalności zawodowej, lecz przewiduje, że jego wykluczenie z udziału w zamówieniu jest prostą konsekwencją przeprowadzenia postępowania sądowego dotyczącego tego naruszenia.
- 18 W tych okolicznościach Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
 - „1) Czy państwa członkowskie mają możliwość ustanowienia wykluczenia podmiotów gospodarczych z udziału w postępowaniu w sprawie zamówień publicznych z innych powodów niż powody wymienione w art. 45 dyrektywy [2004/18], w szczególności z powodów, jakie uznają za stosowne z punktu widzenia ochrony interesu publicznego, uzasadnionych interesów instytucji zamawiającej lub uczciwej i przejrzystej konkurencji? W przypadku odpowiedzi twierdzącej, czy zgodne z motywem 2 ww. dyrektywy oraz art. 18 TFUE, 34 TFUE, 49 TFUE i 56 TFUE jest wykluczenie takiego podmiotu gospodarczego z udziału w postępowaniu w sprawie zamówień publicznych, ponieważ podmiot ten popełnił wykroczenie w związku z działalnością gospodarczą lub zawodową, co stwierdzone orzeczeniem sądu mającym powagę rzeczy osądzonej, wydanym przed upływem pięciu lat?
 - 2) W razie udzielenia odpowiedzi przeczącej przez Trybunał Sprawiedliwości na pytanie pierwsze, czy postanowienia art. 45 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 2004/18, a w szczególności lit. c) i d) tego przepisu, należy interpretować w ten sposób, że należy wykluczyć z udziału w postępowaniu w sprawie zamówień publicznych każdy podmiot gospodarczy, który popełnił wykroczenie, co zostało stwierdzone przez organ administracyjny lub sądowy w postępowaniu w dziedzinie konkurencji wszczętym w związku z jego działalnością gospodarczą lub zawodową i wobec którego, w związku z tym wykroczeniem, zostaną zastosowane sankcje prawne w dziedzinie konkurencji?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 19 Tytułem wstępu należy stwierdzić, że o ile tak jak twierdzi sąd odsyłający art. 61 ust. 1 lit. a) Kbt pozwala na wykluczenie z postępowania przetargowego podmiot gospodarczy z powodu wszelkiego wykroczenia popełnionego w związku z jego działalnością gospodarczą lub zawodową, bez precyzowania cech charakterystycznych lub powagi tego naruszenia, to Generali zostało wykluczone z postępowania przetargowego spornego w postępowaniu głównym na podstawie tego przepisu, z uwagi na popełnione przez niego wykroczenie w świetle krajowego prawa konkurencji, co zostało stwierdzone orzeczeniem sądu mającym powagę rzeczy osądzonej, i w związku z którym została na niego nałożona grzywna.
- 20 W związku z tym należy stwierdzić, że przez swoje pytania, które należy rozpatrywać łącznie, sąd odsyłający zasadniczo zmierza do ustalenia tego, czy art. 18 TFUE, 34 TFUE, 49 TFUE i 56 TFUE, a także art. 45 ust. 2 akapit pierwszy lit. c) i d) dyrektywy 2004/18 sprzeciwiają się zastosowaniu uregulowania krajowego wykluczającego z uczestnictwa w przetargu podmiot gospodarczy, który popełnił wykroczenie w świetle prawa konkurencji stwierdzone orzeczeniem sądu mającym powagę rzeczy osądzonej, za które została na niego nałożona grzywna.
- 21 Jeżeli chodzi, po pierwsze, o przepisy dyrektywy 2004/18, których dotyczą pytania prejudycjalne, to zarówno Generali w odpowiedzi na pytanie Trybunału zadane w trakcie rozprawy, jak i rząd węgierski w pisemnych uwagach stwierdziły, że sporne w postępowaniu głównym zamówienie ma niższą wartość niż próg kwotowy znajdujący się w art. 7 lit. b) tiret pierwsze tej dyrektywy, który to próg zdaniem tego rządu jest progiem mającym zastosowanie w niniejszej sprawie, ponieważ krajowy organ ds. podatkowych i celnych nie został przewidziany w załączniku IV do tej dyrektywy. W związku z tym, z zastrzeżeniem dokonania weryfikacji tej okoliczności przez sąd odsyłający, dyrektywa 2004/18 nie ma zastosowania do tego zamówienia.
- 22 W trakcie rozprawy Generali, podobnie jak Komisja Europejska, podniosło jednak, że uregulowanie węgierskie dokonujące transpozycji dyrektywy 2004/18 ma zastosowanie zarówno do zamówień osiągających próg ustalony w art. 7 tej dyrektywy, jak i do zamówień nieosiągających tego progu. W tym kontekście Generali i Komisja przypomniły, że Trybunał uznał się za właściwy do orzekania w sprawie wniosków prejudycjalnych dotyczących przepisów zawartych w akcie Unii Europejskiej w sytuacjach, w których okoliczności faktyczne postępowania głównego znajdowały się poza zakresem zastosowania tego artykułu, lecz w których rzeczony przepis stały się przepisami mającymi zastosowanie na podstawie prawa krajowego, z powodu odesłania przez prawo krajowe do treści tych przepisów (zob. podobnie wyroki: Dzodzi, C-297/88 i C-197/89, EU:C:1990:360, pkt 36; Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, pkt 45).
- 23 Prawdą jest, że Trybunał orzekł już, iż wykładnia przepisów danego aktu Unii dokonana w sytuacjach nieobjętych zakresem stosowania tego prawa jest uzasadniona, gdy przepisy te znalazły zastosowanie do takich sytuacji na podstawie prawa krajowego w sposób bezpośredni i bezwarunkowy w celu zapewnienia identycznego traktowania tych sytuacji i sytuacji objętych zakresem stosowania tego aktu (zob. podobnie wyrok Nolan, EU:C:2012:638, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 24 Nie jest tak jednak w kontekście sprawy w postępowaniu głównym.

- 25 W rzeczywistości bowiem, ani z postanowienia odsyłającego, ani z akt sprawy przekazanych Trybunałowi nie wynika, że istnieją przepisy prawa węgierskiego, które powodują, iż dyrektywa 2004/18 znajduje bezpośrednio i bezwarunkowo zastosowanie do zamówień publicznych, których wartość nie przekracza właściwego progu przewidzianego w art. 7 tej dyrektywy.
- 26 Z powyższego wynika, że nie ma konieczności dokonania przez Trybunał na rzecz sądu odsyłającego wykładni przepisów dyrektywy 2004/18 wymienionych w pytaniach prejudycjalnych w celu umożliwienia mu rozpatrzenia toczącej się przed nim sprawy głównej.
- 27 Po drugie, jeżeli chodzi o przepisy traktatu FUE przywołane przez sąd odsyłający, należy przypomnieć, że jeżeli zamówienie publiczne nie jest objęte zakresem zastosowania dyrektywy 2004/18 z uwagi na brak osiągnięcia właściwych progów ustalonych przez art. 7 tej dyrektywy, zamówienie to podlega podstawowym i ogólnym zasadom tego traktatu, o ile zamówienie posiada pewne transgraniczne znaczenie z uwagi, w szczególności, na jego wagę i miejsce wykonania (zob. podobnie wyroki: Ordine degli Ingegneri della Provincia di Lecce i in., C-159/11, EU:C:2012:817, pkt 23; Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, C-358/12, EU:C:2014:2063, pkt 24).
- 28 Niemniej jednak sąd odsyłający nie ustalił niezbędnych okoliczności pozwalających Trybunałowi na zbadanie, czy w postępowaniu głównym istnieje określone transgraniczne znaczenie. Otóż, tak jak wynika z art. 94 regulaminu postępowania przed Trybunałem w wersji, która weszła w życie w dniu 1 listopada 2012 r., Trybunał powinien być w stanie znaleźć w postanowieniu odsyłającym wskazanie okoliczności faktycznych, na jakich oparte są pytania, a także związku istniejącego pomiędzy tymi okolicznościami a pytaniami. Tym samym ustalenie niezbędnych okoliczności, pozwalających na weryfikację istnienia określonego znaczenia transgranicznego, podobnie jak ogólnie, ustalenie wszystkich okoliczności, czego dokonanie należy do sądu krajowego, i od których zależy zastosowanie danego aktu prawa wtórnego lub pierwotnego Unii, powinno zostać przeprowadzone przed wystąpieniem do Trybunału (wyrok Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino” i in., C-113/13, EU:C:2014:2440, pkt 47).
- 29 Z uwagi na zasadę współpracy, która reguluje stosunki pomiędzy sądami krajowymi i Trybunałem w ramach postępowania prejudycjalnego, brak takich wcześniejszych ustaleń dokonanych przez sąd odsyłający w odniesieniu do istnienia ewentualnego określonego interesu transgranicznego, nie prowadzi do niedopuszczalności skargi, jeżeli pomimo tych braków Trybunał ze względu na okoliczności wynikające z akt sprawy uzna, że jest w stanie udzielić użytecznej odpowiedzi sądowi odsyłającemu. Jest tak w szczególności w przypadku, gdy postanowienie odsyłające zawiera wystarczająco dużo okoliczności właściwych dla oceny ewentualnego istnienia takiego interesu. Niemniej jednak odpowiedź udzielona przez Trybunał nastąpi jedynie z zastrzeżeniem, że określone znaczenie transgraniczne w sprawie głównej będzie mogło zostać ustalone na podstawie oceny wszystkich właściwych okoliczności faktycznych dotyczących sprawy głównej, dokonanej przez sąd odsyłający (zob. wyrok Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino” i in., EU:C:2014:2440, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo). To z tym zastrzeżeniem Trybunał dokonał poniższych rozważań.
- 30 Jeżeli chodzi o przepisy traktatu FUE wymienione w tych pytaniach, to z postanowienia odsyłającego wynika, że rzeczony zamówienie dotyczy świadczenia usług ubezpieczeniowych. W związku z tym nie będzie miał zastosowania art. 34 TFUE, który dotyczy swobody przepływu towarów. Z kolei należy uznać

art. 49 TFUE i 56 TFUE dotyczące, odpowiednio, swobody przedsiębiorczości oraz swobody świadczenia usług, za właściwe w sprawie głównej.

- 31 W zakresie, w jakim ostatnie z wymienionych przepisów stanowią szczególne zastosowanie ogólnego zakazu dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, ustanowionego w art. 18 TFUE, nie ma konieczności, w celu udzielenia odpowiedzi na pytania prejudycjalne, odnoszenia się do tego zakazu (zob. podobnie wyrok Wall, C-91/08, EU:C:2010:182, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 32 Ponieważ art. 49 TFUE i 56 TFUE mają zastosowanie do zamówienia takiego jak sporne w postępowaniu głównym, pod warunkiem że zamówienie to ma określone znaczenie transgraniczne, organy zamawiające są zobowiązane przestrzegać zakazu dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, a także zasady przejrzystości wynikającej z tych artykułów (zob. podobnie wyrok Wall, EU:C:2010:182, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 33 Tymczasem nic w aktach przekazanych Trybunałowi lub w uwagach przedstawionych przez zainteresowanych przewidzianych przez art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie pozwala stwierdzić, że wykluczenie z powodu wymienionego w art. 61 ust. 1 lit. a) Kbt w sytuacji takiej jak sporna w postępowaniu głównym mogłoby stanowić dyskryminację, nawet pośrednią, ze względu na przynależność państwową lub mogłoby ograniczać obowiązek przejrzystości. W tym zakresie należy przypomnieć, że organ zamawiający wyraźnie wspominał w ogłoszeniu o zamówieniu, że w odniesieniu do tego zamówienia zastosowanie znajduje wykluczenie z powodu wskazanego w rzeczonym przepisie Kbt.
- 34 Jeżeli chodzi o wykluczenie podmiotów gospodarczych z zamówienia publicznego w kontekście swobody przedsiębiorczości oraz swobody świadczenia usług przewidzianych w art. 49 TFUE i 56 TFUE, należy stwierdzić, że art. 45 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2004/18 pozwala na wykluczenie każdego podmiotu gospodarczego, który „jest winny poważnego wykroczenia zawodowego, udowodnionego dowolnymi środkami przez instytucje zamawiające”.
- 35 W tym zakresie Trybunał orzekł już, że pojęcie „wykroczenia zawodowego” obejmuje każde zawinione zachowanie, które ma wpływ na wiarygodność zawodową danego podmiotu, a nie tylko naruszenie w ścisłym tego słowa znaczeniu przepisów deontologicznych zawodu, do którego należy ten podmiot (zob. podobnie wyrok Forposta (dawniej Praxis) i ABC Direct Contact, EU:C:2012:801, pkt 27). W tych okolicznościach należy stwierdzić, że dopuszczanie się naruszenia przepisów z dziedziny konkurencji, w szczególności wówczas, gdy naruszenie to zostało ukarane grzywną, stanowi przyczynę wykluczenia objętą art. 45 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2004/18.
- 36 Otóż, jeżeli wykluczenie z takiego powodu jest możliwe na podstawie dyrektywy 2004/18, a fortiori należy uznać je za uzasadnione w zakresie zamówień publicznych nieosiągających właściwego progu kwotowego określonego w art. 7 rzeczonyj dyrektywy, a tym samym za niepodlegające szczególnym i rygorystycznym procedurom przewidzianym przez tę dyrektywę (zob. podobnie wyrok Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, EU:C:2014:2063, pkt 37).
- 37 Ponadto motyw 101 dyrektywy 2014/24 przyjętej już po zaistnieniu okoliczności faktycznych w postępowaniu głównym, który stanowi, że organy zamawiające powinny mieć możliwość wykluczenia podmiotów gospodarczych w szczególności z uwagi na poważne wykroczenia zawodowe, takie jak naruszenie zasad konkurencji, ponieważ takie wykroczenie może podważyć integralność podmiotu gospodarczego, świadczy

o tym, że wykluczenie z powodu wymienionego w pkt 35 niniejszego wyroku zostało uznane za uzasadnione w świetle prawa Unii. Ponadto art. 57 ust. 4 lit. d) tej dyrektywy przewiduje w wyraźny i precyzyjny sposób taką przyczynę wykluczenia.

- 38 Należy dodać, że, tak jak to wyjaśniło Generali w trakcie rozprawy, spółka ta nie kwestionuje możliwości przewidzenia przez państwa członkowskie w uregulowaniu krajowym wykluczenia z zamówienia publicznego z powodu popełnienia przez odnośny podmiot gospodarczy naruszenia zasad konkurencji. Generali kwestionuje w istocie art. 61 ust. 1 lit. a) Kbt, który jej zdaniem stanowi podstawę wykluczenia o charakterze ogólnym przekraczającą w znaczny sposób zakres powodów wykluczenia znajdujących się w art. 45 dyrektywy 2004/18. Tymczasem, co zostało przypomniane w pkt 19 niniejszego wyroku, sprawa główna dotyczy wykluczenia Generali z uczestnictwa w odnośnym przetargu z tego powodu, iż dopuściło się ono naruszenia zasad konkurencji, za co została na tę spółkę nałożona grzywna. W związku z tym ocena zgodności z prawem Unii pozostałych przyczyn wykluczenia objętych przez rzeczony przepis węgierskiego uregulowania nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym.
- 39 Z uwagi na powyższe na pytania prejudycjalne należy odpowiedzieć w ten sposób, iż art. 49 TFUE i 56 TFUE nie sprzeciwiają się stosowaniu uregulowania krajowego wykluczającego z uczestnictwa w postępowaniu przetargowym podmiot gospodarczy, który popełnił wykroczenie w świetle prawa konkurencji stwierdzone orzeczeniem sądu mającym powagę rzeczy osądzonej, za które to wykroczenie nałożona została na niego grzywna.

W przedmiocie kosztów

- 40 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziesiąta izba) orzeka, co następuje:

Artykuły 49 TFUE i 56 TFUE nie sprzeciwiają się stosowaniu uregulowania krajowego wykluczającego z uczestnictwa w postępowaniu przetargowym podmiot gospodarczy, który popełnił wykroczenie w świetle prawa konkurencji stwierdzone orzeczeniem sądu mającym powagę rzeczy osądzonej, za które to wykroczenie nałożona została na niego grzywna.

Podpisy

* Język postępowania: węgierski.